

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“

ФАКУЛТЕТ ПО ИЗКУСТВАТА

Катедра „Телевизионно, театрално и киноизкуство“

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Крум Иванов

за дисертационния труд

**„ПСИХОЛОГИЯ НА ЖЕСТА И ПОВЕДЕНЧЕСКО ВЪЗПРИЯТИЕ В
КИНОТО И ТЕАТЪРА“**

от

НИКОЛАЙ ВАЛЕРИЕВ БЪРЗАКОВ

за присъждане на образователна и научна степен доктор

8.4. Театрално и филмово изкуство

/Кинознание, киноизкуство и телевизия/

с научен ръководител:

Проф. д-р Цветан Недков

Рецензията е изготвена въз основа на Заповед № 984/03.04.2025 г. на РЕКТОРА на ЮЗУ „Неофит Рилски“ на основание чл. 9 от ЗРАСРБ, чл.30, ал.3 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, чл.4, ал.3 от Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски“ относно утвърждаване състав на научно жури и представени от докторанта дисертационен труд, автореферат, справка за приносите в дисертационния труд, публикации по темата на дисертационния труд, в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ за придобиване на образователна и научна степен „доктор“.

Съдържанието на всяка от главите е разпределено в отделни параграфи, като в края на всяка глава са направени изводи. Основният текст съдържа множество цитати, като доказателствен материал по текста на дисертационния труд. Биографията и професионалният път на автора ясно подсказва причината той да се ориентира към изследваната тема. Обемът на дисертационния труд на Николай Бързаков, озаглавен „Психология на жеста и поведенческо възприятие в киното и театъра“, е: 251 страници основен текст, плюс приложения, кратка филмография и библиография. Трудът включва: 3 основни теоретико-практически глави; увод, заключение и изводи; приложения с интервюта, схеми и практически упражнения; библиография с над 180 източника (на български, английски, френски и руски език). Този обем е напълно адекватен на изискванията за дисертация за ОНС „доктор“ в областта на изкуствознанието и осигурява достатъчна дълбочина, аргументация и интердисциплинарна обосновка на темата.

Обща характеристика на дисертационния труд

Актуалност на изследването

Актуалността на дисертационния труд „Психология на жеста и поведенческо възприятие в киното и театъра“ на Николай Бързаков се изразява в няколко ключови аспекта:

1. Телесността като централна тема в съвременната култура

В епоха, в която дигиталните технологии, виртуалната реалност и медийното посредничество изместват телесното присъствие, жестът – като израз на въплътено съзнание – се оказва застрашен от фрагментация и механизация. Изследването поставя въпроса за автентичността на тялото и израза, което е изключително актуално в постмедийния и постхуманистичния контекст.

2. Допълване на цялостен теоретичен модел за жеста в сценичните изкуства.

Въпреки множеството изследвания в лингвистика, психология и антропология, той допринася за съвременен интегрален модел, който да свързва: философията на тялото, когнитивната психология, неврологията, сценичната практика. Дисертацията прави точно това – запълва научна празнина чрез концепцията за интегралния жест, който обединява телесното, емоционалното, когнитивното и културното.

3. Театралната и кино практика търсят нови изразни форми

Днес, под влияние на перформативни и имерсивни театри, както и на арт-кино с нестандартна експресивност (пример: Ларс фон Триер, Рой Андершон, Дейвид Линч), жестът отново се оказва ключов. Трудът предоставя практически насоки и упражнения, които директно могат да се използват в: актьорската подготовка, телесната педагогика, режисьорската работа.

4. Дигитализацията и изкуственият интелект поставят нови предизвикателства на които авторът обръща внимание на влиянието на: дигиталните двойници, motion capture, виртуалната реалност, алгоритмите върху тялото и неговата експресия. Това прави труда мост между класическата телесна естетика и съвременните технологични парадигми.

5. Значимост в артистичната педагогика

Актуалност имат предложените методи и упражнения за: телесна осъзнатост, работа с дишане, глас, импулс, пространствена ориентация, интегриране на източни практики (йога, тай-чи). Това отговаря на нарастващата нужда от соматични подходи в обучението по актьорско майсторство и пърформанс. Актуалността на дисертацията е безспорна. Тя не само стъпва върху новите теоретични полета, но и отговаря на реални предизвикателства в театралната и кино практика, както и в обучението на съвременния артист.

Обектът на настоящата дисертация на Николай Бързаков, озаглавена „Психология на жеста и поведенческо възприятие в киното и театъра“, е: Жестът като психофизическо, емоционално и културно явление в контекста на изпълнителските изкуства — театър, кино и пърформанс. Той се разглежда не като изолиран двигателен акт, а като интегрална изразна форма, която обединява: телесно движение, емоционален заряд, когнитивна насоченост, енергиен поток, културно-семиотична рамка, взаимодействие със среда и зрител. Дисертацията анализира жеста като носител на смисъл, присъствие и трансформация, и поставя акцент върху неговата централна

роля в съвременното сценично и екранно изкуство, особено в условията на дигитализация и фрагментирано възприятие.

Предмет на настоящата дисертация са:

Психологическите, когнитивните, културните и практическите аспекти на жеста в изпълнителските изкуства – със специален фокус върху киното и театъра – и неговото поведенческо възприятие от страна на артиста и зрителя. По-конкретно, дисертацията изследва:

- ✓ Как жестът функционира като канал за изразяване на вътрешни състояния (емоции, мисли, желания);
- ✓ Как се възприема и интерпретира от публиката, включително през призмата на невроестетиката и огледалните неврони;
- ✓ Какви са механизмите на емпатия и сценично присъствие, обусловени от телесна експресия;
- ✓ Как жестът може да бъде култивиран и усъвършенстван чрез практически упражнения и педагогически техники;
- ✓ Как дигиталните технологии трансформират жеста, неговата форма, въздействие и експресивен потенциал. Дисертацията обхваща жеста като процес, като средство за сценична трансформация и като културен и художествен феномен, формиращ мост между тялото, съзнанието и възприятието в съвременното изпълнителско изкуство.

Целта на дисертационния труд „Психология на жеста и поведенческо възприятие в киното и театъра“ е: Да изследва и дефинира „интегралния жест“ като комплексно психофизическо явление, което обединява телесното, емоционалното, когнитивното и културното изразяване в контекста на сценичните и екранните изкуства, с цел да бъде приложен в артистичната практика, обучението и режисурата. По-конкретно, дисертацията си поставя за цел да:

- ✓ Разработи теоретична рамка за понятието „интегрален жест“, която да обхваща философски, психологически, културни и телесни измерения; Изследва възприятието на жеста от зрителска и актьорска гледна точка, включително през когнитивна и невроестетическа призма;
- ✓ Очертае ролята на жеста в оформянето на сценично присъствие, персонаж и емоционална комуникация;
- ✓ Разкрие механизмите, чрез които жестът поражда сценично въздействие и емпатия;
- ✓ Предложи практически методи, упражнения и подходи за култивиране на жеста в актьорското обучение и творческия процес;

- ✓ Анализира влиянието на съвременните технологии и дигиталната култура върху природата на жеста и неговата изразна сила.

Основната теза на дисертационния труд

„Психология на жеста и поведенческо възприятие в киното и театъра“ на Николай Бързаков гласи:

Жестът не е просто физическо движение, а интегрална, многопластова и същностна изразна форма, в която се срещат тялото, психиката, емоцията, културната памет и енергията на присъствието, и която играе ключова роля за създаването и възприемането на сценично и екранно въздействие. Тезата поставя в центъра т.нар. „интегрален жест“ — понятие, въведено и разработено от автора, което обединява: физическото движение (външен израз), вътрешната интенция (психо-емоционален заряд), културния код (значение и смисъл), перцептивната динамика (възприятие от зрителя), творческия акт (артистична трансформация). Авторът защитава тезата, че чрез култивирането на интегралния жест артистът изгражда по-дълбока връзка със себе си, с пространството, с партньора и с публиката, като така се постига по-висока степен на сценична автентичност и въздействие.

Обобщение на резултатите и оценка на приносите на докторанта

В резултат на теоретично, методологическо и практическо изследване, докторската дисертация на Николай Валериев Бързаков „Психология на жеста и поведенческо възприятие в киното и театъра“ постига научни резултати и приноси в областта на Основни резултати:

- Формулиране и аргументиране на понятието „интегрален жест“ — нова теоретична категория, която обединява телесното, психическото, емоционалното и културното измерение на изрази;
- Създаване на интердисциплинарна рамка за изследване на жеста, базирана на философия, когнитивна психология, невронаука, театрална антропология и теория на киното;
- Анализ на възприятието на жеста от страна на зрителя чрез подходи от емпатийна теория, огледални неврони и феноменология;
- Изследване на ролята на дигиталната среда (включително motion capture, VR и нови медии) върху трансформацията на телесната експресия и сценичното присъствие;
- Разработка на практически модел за обучение и развитие на артисти чрез телесно осъзнаване, глас, дишане, движение и вътрешен импулс;

- Систематизиране на упражнения и методи, приложими в актьорската педагогика, режисурата и сценичната лаборатория;
- Провеждане на емпирична и лабораторна работа, включително интервюта с водещи международни творци, наблюдение и практическо прилагане на изследваните техники.

Оценка на приноси

Дисертационният труд на Николай Бързаков има както научна, така и приложна стойност, и съдържа следните приноси:

Научни приноси:

Въвеждане на ново понятие – „интегрален жест“ – и негово детайлно теоретично и практически обосноваване;

Разработване на между дисциплинарен модел за изследване на жеста, приложим както в науката, така и в изкуствата;

Нов прочит на класически и съвременни сценични теории (Чехов, Гротовски, Абрамович, Линч) през призмата на телесното присъствие и възприятие;

Включване на когнитивни и невронаучни перспективи в изследването на театралната експресия – иновативен подход за Българската научна среда.

Приложни приноси:

Разработка на конкретна методика и упражнения за работа с актьори и студенти в сферата на телесното изкуство;

Възможност за приложение на модела в актьорско обучение, режисура, хореография и пърформанс;

Създаване на практически инструментариум за осъзнаване на сценичното присъствие и енергийния обмен между изпълнител и публика;

Актуален поглед върху взаимодействието между тялото и технологиите – тема с нарастващо значение в театралната и кино педагогика.

Бележки и препоръки

В духа на конструктивната критика, дисертационният труд на Николай Бързаков би могъл да бъде допълнително обогатен и разширен в някои насоки, които биха засилили въздействието и приложимостта на изследването:

1. Концептуална яснота

Понятието „интегралност“ на жеста може да бъде по-ясно дефинирано още в уводната част, с оглед избягване на евентуални интерпретационни

неясноти. Би било полезно да се разграничат по-ясно „жест“, „движение“, „мимика“ и „поза“, тъй като термините понякога се използват близко.

2. Разширяване на културния хоризонт

Биха били полезни допълнителни препратки към театрални традиции от Източна Азия (Но, Кабуки, Катар, Кудияттам), които разглеждат жеста като ритуална и семиотична единица. Може да се включи сравнителен анализ на западни и източни парадигми на телесна експресия.

3. Дигитални технологии и изкуствен интелект

С оглед на темпото на развитие на сценичните технологии, може да се обогати анализът с примери от алгоритмично, XR и AI-базирано изкуство, които трансформират разбирането за жест и присъствие.

4. Съпоставимост и обобщаемост

При практическата част (упражнения и лабораторна работа) би било ценно да се включи структурирана обратна връзка от участници – студенти, актьори, режисьори – като емпирична валидизация на предложената методика. Препоръчвам да се направят и по-обобщаваща таблица или схема, която визуализира модела на интегралния жест и неговите основни компоненти.

5. Формални бележки

Структурата е последователна, но в някои моменти текстът би спечелил от по-стриктно резюмиране в края на всяка глава. Част от библиографските източници могат да се обогатят с по-нови международни публикации от последните 2–3 години, особено в сферата на когнитивните науки и дигиталната хуманитаристика. Фокусът е теоретико-философски, но би могъл да бъде и филмово-аналитичен. Макар дисертацията да разглежда в много малка степен и киното, тя го прави през призмата на телесния жест, психологията и феноменологията, но и би могла чрез систематичен анализ на конкретни филми. Това е довело до отсъствие на отделен раздел, не само на конкретни режисьори и тяхната филмография, като авторът се е ограничил до текстови препратки в тялото на труда.

2. Филмите са използвани илюстративно, а не като основен изследователски обект

Филмите на режисьори като Дейвид Линч, Ларс фон Триер, Инариту и др. са цитирани в хода на анализа, но не са предмет на целенасочен формален анализ, което може да е причината да не бъдат систематизирани в отделна част на самото изследване на дипломанта.

3. Пропуск в оформлението

Въпреки че авторът демонстрира високо ниво на научна и методическа култура, отсъствието на разглеждане на детайлна филмография е довело до

структурен и формален пропуск, който е лесно поправим в процеса на редакция или при подготовка за публикация на труда като монография.

Какво липсва в дисертацията (и какво може да се добави)

1. Филмография и анализ на конкретни филми

Липсва отделен раздел „Филмография“, въпреки че се споменават важни имена като Дейвид Линч, Инариту, Тарковски и др. Не се прави задълбочен анализ на конкретни сцени, жестови стратегии, монтаж и възприятие в кино контекст. Какво може да се добави: Приложение с анализ на 8-10 ключови филма, включително разкадровки, снимки и описания на „интегрални жестове“ в конкретни сцени.

2. Междукултурен и сравнителен подход

Дисертацията разглежда предимно западната традиция (европейска и частично американска). Липсва по-систематично сравнение с източни театрални и философски подходи (напр. Индийски Натя Шаstra, японски Но и Кабуки, китайска опера). Какво може да се направи: Включване на сравнителен анализ на жеста в различни културни системи – ритуален, театрален и кинематографичен план.

3. Дигитална телесност и Изкуствен интелект. Макар да се засяга темата за дигиталните технологии, не е развита докрай темата за:

- AI-генерирани образи;
- холографски перформанси;
- deepfake технологии и тяхното влияние върху възприятието на телесността.

Какво да се допълни: Раздел или приложение за „телесност и жест в постдигиталната среда“, особено в контекста на новите реалности в киното и перформанса.

4. Емпирична обосновка и обратна връзка

Авторът включва интервюта и лабораторна работа, но няма количествена или структурирана обратна връзка от участници в практическите модули. Липсва метод за оценка на ефективността на предложената методика. Какво може да се включи: Анкетно или интервюиране на участници в уъркшопите; Таблица или графика с ключови наблюдения и ефекти от упражненията.

5. Визуални материали и схеми

Трудът е теоретично богат, но липсват визуални средства за структуриране на информацията: диаграми; модели на „интегралния жест“; снимки от лабораторната работа или примери от сцени. Какво може да се добави: Графична схема на понятието „интегрален жест“; Визуална типология на жеста според функция, културен контекст и възприемане. Какво може да се промени или подобри в съществуващия текст. В теоретична част да се

въведе по-ранна и по-кратка дефиниция на „интегралност“ и „жест“ още в увода, преди навлизане в детайли. В практическа част да се добавят инструменти за измеримост: метод за оценка на въздействието на упражненията, формализиране на обратна връзка. Формат и структура: Да се структурира изводът от всяка глава в табличен или маркиран вид – за по-голяма яснота. Приложения. Да се разшири с още интервюта или примери от българската театрална практика, което би засилило локалната приложимост.

Бележките по-горе не намаляват стойността на изследването, а посочват възможни насоки за по-нататъшно развитие на темата в постдисертационен план – било то под формата на научна монография, обучителен наръчник или интердисциплинарен проект.

Заключение

Трудът притежава висока степен на оригиналност, задълбоченост и интердисциплинарност. Постигнатите резултати и направените изводи свидетелстват за: зрялост на научното мислене, умело боравене с теоретичен и емпиричен материал, и реален принос към развитието на театралната и филмова наука.

В контекста на всичко казано в рецензията си изразявам своята положителна оценка за дисертационния труд „Психология на жеста и поведенческо възприятие в киното и театъра“, В дисертационния си труд докторанта е показал творчески и аналитични качества. Предлагам на уважаемото научно жури да бъде присъдена на Николай Валериев Бързаков образователната и научна степен „Доктор“ по научна специалност Кинознание, киноизкуство и телевизия, професионално направление 8.4 Театрално и филмово изкуство, област на висше образование 8. Изкуства

Гласувам „ДА“

Рецензент:

Благоевград 17.05.2025.

/доц. д-р Крум Лазаров Иванов/

SOUTH-WEST UNIVERSITY „NEOFIT RILSKI“

FACULTY OF ARTS

Department of "Television, Theatre and Film Arts"

REVIEW

by Assoc. Prof. Dr. Krum Ivanov

for the dissertation thesis

**"PSYCHOLOGY OF GESTURE AND BEHAVIORAL PERCEPTION IN
CINEMA AND THEATRE"**

by

NIKOLAY VALERIEV BARZAKOV

for the award of the educational and scientific degree "Doctor"

8.4. Theatre and Film Arts

/Film Studies, Film Art and Television/

with Academic supervisor:

Prof. Dr. Tsvetan Nedkov

The review was prepared based on Order No. 984/03.04.2025 of the RECTOR of SWU "Neofit Rilski" pursuant to Art. 9 of the Act on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria (ADASRB), Art. 30, para. 3 of the Regulations for the Implementation of ADASRB, Art. 4, para. 3 of the Internal Rules for the Development of Academic Staff at SWU "Neofit Rilski" regarding the approval of the composition of a scientific jury and the dissertation thesis, abstract, statement of contributions in the dissertation thesis, and publications on the topic of the dissertation thesis submitted by the doctoral candidate, in accordance with the requirements of ADASRB, Regulations for the Implementation of ADASRB for acquiring the educational and scientific degree "Doctor".

The content of each chapter is divided into separate paragraphs, with conclusions drawn at the end of each chapter. The main text contains numerous citations as evidentiary material for the text of the dissertation. The author's biography and professional path clearly indicate the reason for his orientation towards the researched topic. The volume of Nikolay Barzakov's dissertation thesis, entitled "Psychology of Gesture and Behavioral Perception in Cinema and Theatre," is: 251 pages of main text, plus appendices, a short filmography, and a bibliography. The work includes: 3 main theoretical-practical chapters; introduction, conclusion, and findings; appendices with interviews, diagrams, and practical exercises; a bibliography with over 180 sources (in Bulgarian, English, French, and Russian). This volume is fully adequate to the requirements for a dissertation for the Educational and Scientific Degree "Doctor" in the field of art studies and ensures sufficient depth, argumentation, and interdisciplinary justification of the topic.

General characteristics of the dissertation thesis

Relevance of the research

The relevance of Nikolay Barzakov's dissertation thesis "Psychology of Gesture and Behavioral Perception in Cinema and Theatre" is expressed in several key aspects:

1. Corporeality as a central theme in contemporary culture

In an era where digital technologies, virtual reality, and media intermediation displace physical presence, gesture – as an expression of embodied consciousness – is threatened by fragmentation and mechanization. The research raises the question of the authenticity of the body and expression, which is extremely relevant in the post-media and posthumanist context.

2. Supplementing a holistic theoretical model for gesture in the performing arts.

Despite numerous studies in linguistics, psychology, and anthropology, it contributes to a contemporary integral model that connects: philosophy of the body, cognitive psychology, neurology, and scenic practice. The dissertation does exactly this – it fills a scientific gap through the concept of the integral gesture, which unifies the corporeal, emotional, cognitive, and cultural.

3. Theatre and cinema practice seek new expressive forms

Today, under the influence of performative and immersive theatres, as well as art-house cinema with non-standard expressiveness (e.g., Lars von Trier, Roy Andersson, David Lynch), gesture is again proving to be key. The work provides practical guidelines and exercises that can be directly used in: actor training, physical pedagogy, directorial work.

4. Digitalization and artificial intelligence pose new challenges to which the author pays attention regarding the influence of: digital doubles, motion capture, virtual reality, algorithms on the body and its expression. This makes the work a bridge between classical bodily aesthetics and contemporary technological paradigms.

5. Significance in artistic pedagogy

The proposed methods and exercises for: bodily awareness, work with breath, voice, impulse, spatial orientation, integration of Eastern practices (yoga, tai-chi) are relevant. This responds to the growing need for somatic approaches in training for acting mastery and performance. The relevance of the dissertation is indisputable. It not only builds on new theoretical fields but also responds to real challenges in theatre and cinema practice, as well as in the training of the contemporary artist.

The object of the present dissertation by Nikolay Barzakov, entitled "Psychology of Gesture and Behavioral Perception in Cinema and Theatre," is: Gesture as a psychophysical, emotional, and cultural phenomenon in the context of the performing arts – theatre, cinema, and performance. It is examined not as an isolated motor act, but as an integral expressive form that unifies: bodily movement, emotional charge, cognitive orientation, energy flow, cultural-semiotic framework, interaction with the environment and the spectator. The dissertation analyzes gesture as a carrier of meaning, presence, and transformation, and places emphasis on its central role in contemporary stage and screen art, especially in conditions of digitalization and fragmented perception.

The subject of the present dissertation is:

The psychological, cognitive, cultural, and practical aspects of gesture in the performing arts – with a special focus on cinema and theatre – and its behavioral perception by the artist and the spectator. Specifically, the dissertation investigates:

- ✓ How gesture functions as a channel for expressing internal states (emotions, thoughts, desires);
- ✓ How it is perceived and interpreted by the audience, including through the prism of neuroaesthetics and mirror neurons;
- ✓ What are the mechanisms of empathy and stage presence, conditioned by bodily expression;
- ✓ How gesture can be cultivated and perfected through practical exercises and pedagogical techniques;
- ✓ How digital technologies transform gesture, its form, impact, and expressive potential. The dissertation covers gesture as a process, as a means of stage transformation, and as a cultural and artistic phenomenon, forming a bridge between the body, consciousness, and perception in contemporary performing arts.

The aim of the dissertation thesis "Psychology of Gesture and Behavioral Perception in Cinema and Theatre" is: To investigate and define the "integral gesture" as a complex psychophysical phenomenon that unites corporeal, emotional, cognitive, and cultural expression in the context of stage and screen arts, with the purpose of its application in artistic practice, training, and directing. Specifically, the dissertation aims to:

- ✓ Develop a theoretical framework for the concept of "integral gesture," encompassing philosophical, psychological, cultural, and corporeal dimensions; Investigate the perception of gesture from the spectator's and actor's perspectives, including through a cognitive and neuroaesthetic prism;
- ✓ Outline the role of gesture in shaping stage presence, character, and emotional communication;
- ✓ Reveal the mechanisms through which gesture evokes stage impact and empathy;
- ✓ Propose practical methods, exercises, and approaches for cultivating gesture in actor training and the creative process;
- ✓ Analyze the influence of contemporary technologies and digital culture on the nature of gesture and its expressive power.

The main thesis of the dissertation

"Psychology of Gesture and Behavioral Perception in Cinema and Theatre" by Nikolay Barzakov states:

Gesture is not merely a physical movement, but an integral, multi-layered, and essential expressive form in which the body, psyche, emotion, cultural memory, and the energy of presence meet, and which plays a key role in the creation and perception of stage and screen impact. The thesis centers on the so-called "integral gesture" – a concept introduced and developed by the author, which unifies: physical movement (external expression), internal intention (psycho-emotional charge), cultural code (meaning and sense), perceptual dynamics (perception by the spectator), and the creative act (artistic transformation). The author defends the thesis that by cultivating the integral gesture, the artist builds a deeper connection with themselves, with space, with partners, and with the audience, thereby achieving a higher degree of stage authenticity and impact.

Summary of the results and assessment of the doctoral candidate's contributions

As a result of theoretical, methodological, and practical research, Nikolay Valeriev Barzakov's doctoral dissertation "Psychology of Gesture and Behavioral Perception in Cinema and Theatre" achieves scientific results and contributions in the area of Main Results:

- Formulation and argumentation of the concept "integral gesture" – a new theoretical category that unifies the corporeal, psychological, emotional, and cultural dimension of expression;
- Creation of an interdisciplinary framework for the study of gesture, based on philosophy, cognitive psychology, neuroscience, theatrical anthropology, and film theory;
- Analysis of the spectator's perception of gesture through approaches from empathy theory, mirror neurons, and phenomenology;
- Investigation of the role of the digital environment (including motion capture, VR, and new media) in the transformation of bodily expression and stage presence;
- Development of a practical model for the training and development of artists through bodily awareness, voice, breath, movement, and internal impulse;
- Systematization of exercises and methods applicable in actor pedagogy, directing, and the stage laboratory;

- Conducting empirical and laboratory work, including interviews with leading international artists, observation, and practical application of the researched techniques.

Assessment of contributions

Nikolay Barzakov's dissertation thesis has both scientific and applied value, and includes the following contributions:

Scientific contributions:

Introduction of a new concept – "integral gesture" – and its detailed theoretical and practical substantiation;

Development of an interdisciplinary model for the study of gesture, applicable both in science and in art;

A new reading of classical and contemporary stage theories (Chekhov, Grotowski, Abramović, Lynch) through the prism of bodily presence and perception;

Inclusion of cognitive and neuroscientific perspectives in the study of theatrical expression – an innovative approach for the Bulgarian academic context.

Applied contributions:

Development of a specific methodology and exercises for working with actors and students in the field of bodily art;

Possibility of applying the model in actor training, directing, choreography, and performance;

Creation of a practical toolkit for awareness of stage presence and energy exchange between performer and audience;

A contemporary view on the interaction between the body and technology – a topic of growing importance in theatre and cinema pedagogy.

Notes and recommendations

In the spirit of constructive criticism, Nikolay Barzakov's dissertation thesis could be further enriched and expanded in some directions, which would enhance the impact and applicability of the research:

1. Conceptual clarity

The concept of the "integrality" of gesture could be more clearly defined already in the introductory part, to avoid possible interpretational ambiguities. It would be useful to more clearly distinguish between "gesture," "movement," "mimicry," and "posture," as the terms are sometimes used closely.

2. Expanding the cultural horizon

Additional references to theatrical traditions from East Asia (Noh, Kabuki, Kathakali, Koodiyattam), which view gesture as a ritual and semiotic unit, would be beneficial. A comparative analysis of Western and Eastern paradigms of bodily expression could be included.

3. Digital technologies and artificial intelligence

Given the pace of development of stage technologies, the analysis could be enriched with examples from algorithmic, XR, and AI-based art, which transform the understanding of gesture and presence.

4. Comparability and Generalization

For the practical part (exercises and laboratory work), it would be valuable to include structured feedback from participants – students, actors, directors – as empirical validation of the proposed methodology. I recommend creating a more generalized table or diagram that visualizes the model of the integral gesture and its main components.

5. Formal Notes

The structure is consistent, but in some moments, the text would benefit from stricter summarization at the end of each chapter. Some of the bibliographic sources could be enriched with more recent international publications from the last 2-3 years, especially in the field of cognitive sciences and digital humanities. The focus is theoretical-philosophical, but it could also be film-analytical. Although the dissertation examines cinema to a very small extent, it does so through the prism of bodily gesture, psychology, and phenomenology, but it could also do so through a systematic analysis of specific films. This has led to the absence of a separate section, not only on specific directors and their filmography, as the author has limited himself to textual references within the body of the work.

6. Films are used illustratively, not as a primary research object

Films by directors such as David Lynch, Lars von Trier, Iñárritu, etc., are cited in the course of the analysis, but are not subject to a targeted formal analysis, which may be the reason they are not systematized in a separate part of the candidate's research itself.

7. Omission in formatting

Although the author demonstrates a high level of scientific and methodological culture, the absence of a detailed filmography review has led to a structural and formal omission, which is easily rectifiable in the process of editing or preparing the work for publication as a monograph.

What is missing in the dissertation (and what can be added)

1. Filmography and analysis of specific films

A separate section "Filmography" is missing, although important names like David Lynch, Iñárritu, Tarkovsky, etc., are mentioned. No in-depth analysis of specific scenes, gestural strategies, montage, and perception in the cinema context is made. What can be added: An appendix with an analysis of 8-10 key films, including storyboards, stills, and descriptions of "integral gestures" in specific scenes.

2. Cross-cultural and comparative approach

The dissertation primarily examines the Western tradition (Europe and partly America). A more systematic comparison with Eastern theatrical and philosophical approaches (e.g., Indian Natya Shastra, Japanese Noh and Kabuki, Chinese opera) is missing. What can be done: Inclusion of a comparative analysis of gesture in different cultural systems – ritual, theatrical, and cinematographic plan.

3. Digital corporeality and Artificial Intelligence. Although the topic of digital technologies is touched upon, the theme is not fully developed regarding:

- AI-generated images;
- Holographic performances;
- deepfake technologies and their influence on the perception of corporeality.

What to add: A section or appendix on "corporeality and gesture in the post-digital environment," especially in the context of new realities in cinema and performance.

4. Empirical substantiation and feedback

The author includes interviews and laboratory work, but there is no quantitative or structured feedback from participants in the practical modules. A method for evaluating the effectiveness of the proposed methodology is missing. What can be included: Surveys or interviews with workshop participants; A table or graph with key observations and effects of the exercises.

5. Visual materials and diagrams

The work is theoretically rich, but visual means for structuring information are lacking: diagrams; models of the "integral gesture"; photos from laboratory work or examples from scenes. What can be added: A graphical diagram of the concept "integral gesture"; A visual typology of gesture according to function, cultural context, and perception. What can be changed or improved in the existing text. In the theoretical part, introduce an earlier and more concise definition of "integrality" and "gesture" in the introduction, before delving into details. In the practical part, add tools for measurability: a method for evaluating the impact of the exercises, formalizing feedback. Format and structure: Structure the conclusion of each chapter in a tabular or bulleted form – for greater clarity.

Appendices: Expand with more interviews or examples from Bulgarian theatrical practice, which would enhance local applicability.

The remarks above do not diminish the value of the research but point to possible directions for further development of the topic in a post-dissertation plan – whether in the form of a scientific monograph, a training manual, or an interdisciplinary project.

Conclusion

The work possesses a high degree of originality, depth, and interdisciplinarity. The achieved results and the conclusions drawn testify to: maturity of scientific thinking, skillful handling of theoretical and empirical material, and a real contribution to the development of theatre and film science. In the context of everything said in my review, I express my positive assessment of the dissertation thesis "Psychology of Gesture and Behavioral Perception in Cinema and Theatre." In his dissertation, the doctoral candidate has shown creative and analytical qualities. I propose to the esteemed scientific jury that Nikolay Valeriev Barzakov be awarded the educational and scientific degree "Doctor" in the scientific specialty Film Studies, Film Art and Television, professional field 8.4 Theatre and Film Arts, field of higher education 8. Arts.

I vote **"YES"**

Reviewer:

Blagoevgrad 17.05.2025. /Assoc. Prof. Dr. Krum Lazarov Ivanov/